נג: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

אותה קנה וחברתה **לא** קנה. והא דאמרי' בפ"ק דקדושין (דף מ.) גבי עשר שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן התם בגופן לו דמי כולן והכא בנכסי הגר לו כמתנה ואע"ג דאין מחוסרין דמים מכל מקום לא הוי כמכר שנתן לו דמי כולן: **ליבני** בעלמא הוא דאפיך. ואע"ג דרפק בה פורתא כשבנה יפוד לא מהני מידי אלא בקרקע העומד לחריסה ולא דמי למולא פלטרין בניין וסד בהן סיוד אחד דקני דהתם משבחי הוא בנכסי הגר דהייהו פלטרין אבל הכא מה הן נכסי הגר הוא קרקע והיא לא נשתנתה שאין ראוי לדור שם כל זמן שאין דלתות וא"ת והא יש בה גג וראוי ליכנס בה בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וי"ל דמ"מ לא חזיא לדירת קבע כל זמן שאין בה דלתות דאדרבה קילקלה דמעיקרא חזיא לזריעה והשתא לא חזיא לזריעה: **המציע** מצעות בנכסי הגר קנה. ודוקא הציע אבל הלך בבית או שכב לא קנה ואפי' מלא מצות מוצעות ושכב עליהם משמע דלא קנה[1] דהגבהה חשובה בעינן: **הרחיצו** ושכבו. בפרק כירה (שבת דף מא.) דאמר רחץ ולא סך מעיקרא ולא גרסינן מעיקרא דהכא משמע דסיכה היא בתר רחיצה דליכא למימר שמי סיכות היו עושין דא"כ אמאי לא תשיב ליה הכא ההיא דקודם רחיצה ומקרא דורמצת וסכת אין ראיה דהיא סיכה איכא למימר במיני בשמים דהיא סיכה ודאי שהיא להתכשם ולרוח טוב היא אבל רחיצה אלא יעבירו המים את הבשמים: מדעתא

[1]סכו גרדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר ר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר הכי קאמר הגביהו לרבו קנאו הגביה רבו לו לא קנאו אמר ר"ש [2]לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום [3]א"ר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן דשדא

[1]לקנות אותה ואת חברתה אותה קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה בעי רבי זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן (א) מצר דארעא חד הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [2]תיקו בעי רבי אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [3]תיקו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [4]שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי חיצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון נמי לא קנה החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה (ב) א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [5]הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמא קמא לבני בעלמא הוא דאפיך אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר [6]המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף [7]אמה אמר רב חסדא [8]וכנגד הפתח אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו (ג) עינין ממתניתא [9]המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא מאי היא דתניא (ד) [10]כיצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או שהוליך כליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו

מסורת הש"ס

(א) קידושין כב., ב) [ע"ל ד"ה נרדון], ג) עירובין כה., ד) [ע"ל מגר של שניו], ה) [ע"ל אחר ד"ה נרדון], ו) ב"מ דחזקה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן מגר דלארעא מה. ר"ב ס"ל האי מצר דהאי ארעא ודהאי ארעא הוא וקני וכו': (ב) שם פנימי לא קנה וא"ר נחמן: (ג) שם ואנהרינהו לעיינין וכו' והמילנו וסבו וגרדו וכו': (ד) רש"ם ד"ה לו דלמא יכו' וכל אחד חשוב מקום כפני עצמו:

מוסף רש"י

התיר לו מנעלו. הענב לנוקה (קדושין כב:). גרדו. נתלש"ר בלע"ז (שם). הגביהו. הענב את הנוקה (שם). מאי קאמר. מה ענין הגבהה דעלמא להגבהה דהכא, הגבהה דעלמא נוקה מגביה החפץ והכא אמרינן שהענב מגביהו משום עבודה שהלוקח משאבד בו לקנותו נחזקה (שם).

עין משפט נר מצוה

רבו א מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ערה סעיף ח:
רבו ב ג מיי' שם טוש"ע שם ס"ע:
רבה ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף י:
רבה ה מיי' שם ס"ב הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ שם סעי' כח: רל ו ז ח מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעיף יג:
רלא ט מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף טו:
רלב י כ מיי' פ"ב מהל' מכירה הל' ג ופיין בהגהות ובכסף משנה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קלו סעיף ג:

רבינו גרשום

הגר: לקנות אותה ואת חברתה. דלא החזיק אלא באחת ובעי למיקני מהחזקת האחת שתי השדות דסבר הואיל והמצר עולה לשתיהן כשדה אחת דמי. אעפ"כ לא קני אלא אותה שהחזיק בה: לקנות את חברתה. כלומר דלא נחכוין לקנות אותה שהחזיק אלא חברתה: אף אותה. שהחזיק בה: לא קנה. משום דלא נחכוין לה כל שכן חברתה דלא קנה: לקנות אותו ואת הפנימי. בחזקת החיצון דסבר הואיל ואית ליה דרך החיצון לא צריך להחזיק אלא בחיצון ובהתוא חזקה אקנה שתיהן. אפילו הכי לא קני אלא חיצון: החזיק בו לקנות את הפנימי דהחזיק בחיצון ולא נחכוין לקנות החיצון אלא בחזקת חיצון סבר לקנות פנימי. לא חיסא דפנימי לא קנה הואיל דלא החזיק בו. אלא אף חיצון דאחזיק לא קנהו הואיל דלא נחכוין לקנותו אלא לפנימי. החזיק בפנימי והרי קמכוין ומכוין לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן הואיל ויש דרך לפנימי על החיצון. החזיק בפנימי ולא לדעת לקנות את הפנימי אלא לקנות באותה חזקה את החיצון. אף פנימי לא קנה וכל שכן חיצון דמאחר דלא קנה פנימי לא קנה חיצון: לבני בעלמא הוא דאפיך. כאדם שמהפך לבנים ממקום למקום דלא חשוב עיקר בנין כ"ז שלא העמיד הדלתות כראמר נעל דהיינו עיקר: סיוד. בסיד: וכיור. צייר בו ציור אחד בכותל מן הסיד על שמי קורה כמו שעושין בפלטין וכנגד הפתח הוי חשוב דניכר: המציע מצעותיו של נכרי בנכסי הגר אע"ג דלא הוי לא נעל ולא נדר הוי חזקה: ואנהר לעיינין. שהראה לנו ראיה לדבריו מן המשנה דחזקה כל שהוא הויא חזקה: הגביהו העבד לרב קנאו. דהיינו קצת שימוש: ה"ל אגבהיה איהו לרביה קנייה. דהיינו חזקה דקצת שימוש: הגביהו רבו לעבדו. היינו שפי עיקר מחזקה דהגבהה קונה בכ"מ אפי' בישות של חבירו ואפי' לא שכר המקום: (נוסחא א') ואם שכר מקומו והגביהו והניחו שם קונה.

[1]לקנות לאוסף ואם תכרסה. כשמחזיק בחמת נתכוין לקנות בחזקה זו את שתיהן: **אוסף קנה.** לבדה אבל תכרסה לא קנה דמגר מפסיק כדאמר ר' יוסי בר חנינא לקמן בשמעתא [נה. ע"ש] המגר והחגב מפסיקין בנכסי הגר. ודוקא נכסי הגר דממילא קני הלכך אין בו כח לקנות אלא אותה שדה שהחזיק בה אבל במכר מודי ר' יוחנן שאם החזיק בחמ' מהן קנה כולן כדאמרינן בפ' ראשון דב"ק (דף יב.) ולקמן בהמוכר את הבית (דף סז.) אמר שמואל מכר לו י' שדות בעשר מדינות החזיק בחמת מהן קנה כולן ותניא בהדיא כוותיה דשמואל בפ"ק דקדושין (דף מ:) ומפרש טעמא דסדנא דארעא חד הוא וכדמפרש התם בברייתא בד"א שקנה כולן שנתן לו לוקח למוכר דמי כולן דכולהו אשתעבוד ליה לנוקח בשביל מעותיו אהני חזקת אחת מהן לקנות כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו והלכך גבי נכסי הגר נמי דליכא מתן מעות לא קני אלא שדה שדה דאמרינן כה: **אף אוסף לא קנה.** דלא נתכוין להחזיק בה ואין חזקה אלא מדעתו דאין אדם קונה שלא מדעתו: **כעי ר' וילא החזיק בחמת מהן לקנות אוסף וכמגר כו'.** מי ליתא האי דלר' יוחנן לא קנה תכרתה בחזקתה דאידך היינו משום שלא נתכוין להחזיק במגר וכיון שהוא מפסיק לא תועיל חזקה לשדה אחר שאינו מחובר לה אבל הכא דמתכוין לקנות גם את המגר עם תכרתה מאי מי אמרי' האי מגר דהאי תרעא שהחזיק בה הוא וקנה גם המגר והאי תרעא [2]של מגר שני גם הוא ויקנה גם אותה: **או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי.** המגר מופלג מן השדה גבוה או נמוך וכל אחד [3] מקום חשוב בפני עצמו הוא מגר לבד ושדה לבד ולא מבעיא דתכרתה לא קנה אלא אפילו המגר לא קנה והאי דא"ר יוחנן תכרתה לא קנה הוא הדין דאפילו מגר לא

לקנות אוסף ואם תכרסה. כשמחזיק בחמת נתכוין לקנות בחזקה זו את שתיהן: **אוסף קנה.** לבדה אבל תכרתה לא קנה דמגר מפסיק כדאמר ר' יוסי בר חנינא לקמן בשמעתא [נה. ע"ש] המגר והחגב מפסיקין בנכסי הגר. ודוקא נכסי הגר דממילא קני הלכך אין בו כח לקנות אלא אותה שדה שהחזיק בה אבל במכר מודי ר' יוחנן שאם החזיק בחמ' מהן קנה כולן כדאמרינן בפ' ראשון דב"ק (דף יב.) ולקמן בהמוכר את הבית (דף סז.) אמר שמואל מכר לו י' שדות בעשר מדינות החזיק בחמת מהן קנה כולן ותניא בהדיא כוותיה דשמואל בפ"ק דקדושין (דף מ:) ומפרש טעמא דסדנא דארעא חד הוא וכדמפרש התם בברייתא בד"א שקנה כולן שנתן לו לוקח למוכר דמי כולן דכולהו אשתעבוד ליה לנוקח בשביל מעותיו אהני חזקת אחת מהן לקנות כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו והלכך גבי נכסי הגר נמי דליכא מתן מעות לא קני אלא שדה שדה דאמרינן כה: **אף אוסף לא קנה.** דלא נתכוין להחזיק בה ואין חזקה אלא מדעתו דאין אדם קונה שלא מדעתו: **כעי ר' וילא החזיק בחמת מהן לקנות אוסף וכמגר כו'.** מי ליתא האי דלר' יוחנן לא קנה תכרתה בחזקתה דאידך היינו משום שלא נתכוין להחזיק במגר וכיון שהוא מפסיק לא תועיל חזקה לשדה אחר שאינו מחובר לה אבל הכא דמתכוין לקנות גם את המגר עם תכרתה מאי מי אמרי' האי מגר דהאי תרעא שהחזיק בה הוא וקנה גם המגר והאי תרעא [2]של מגר שני גם הוא ויקנה גם אותה: **או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי.** המגר מופלג מן השדה גבוה או נמוך וכל אחד [3] מקום חשוב בפני עצמו הוא מגר לבד ושדה לבד ולא מבעיא דתכרתה לא קנה אלא אפילו המגר לא קנה והאי דא"ר יוחנן תכרתה לא קנה הוא הדין דאפילו מגר לא

יכול לקנות בחזקת השדה אלא אורחא דמילתא נקט שאין מושכין בני אדם בקניית המגר כי אם בקנין השדה: **והחזיק במגר.** דרפק ביה פורתא: **לקנות שניהן.** השדות דמכאן ומכאן: **מהו.** דאם תמצי לומר החזיק בשדה לא קנה המגר התם היינו טעמא שאין המגר צריך מן השדה ואין זקוק לו כלל אבל המגר משועבד הוא לשדה לשמרו כמו שהאפסר משמר את הבהמה ואמרינן בקדושין (שם) מדע אילו מכר לו עשר בהמות באפסר אחד מי לא קנה הבהמות בשביל שמחזיק באפסר והאי מגר נמי אפסרא דארעא הוא וכמי שמחזיק בשדות דמי: **או דלמא האי לחודיה קאי.** המגר לגמרי ולא דמי לאפסר של בהמות כדאמרי' גמי בקדושין (שם) מי דמי התם לגודו בידו הכא לא לגודו בידו: **זה לפנים מזה.** והפנימי יש לו דריסת הרגל על החיצון לאתת לרה"ר דרך עליו: **פנימי לא קנה.** דאין פנימי משועבד לחיצון כלל דליהני חזקה שלו: ה"ג **לקנות אוסף ואם החיצון קנה שניהן: לקנות אם החיצון.** לבדו לכך החזיק בפנימי אף פנימי לא קנה: **קמ"ל לבני בעלמא הוא דאפיך.** הפך לבנים בעלמא ומדרן זה על זה בכל זמן שלא העמיד דלתות מאי קעביד מעיקרא עיילי כרווחא והשתא נמי עיילי לה כרווחא דתמלת בנין אינו עיקר אלא גמרו וכדתנן (לעיל דף מב.) נעל וגדר דהיינו העמדת דלתות אבל בנה כל שהוא לא קמני: **המולא פלטרין.** בניין ואין חסר כלום ואין לו מה לאדם בנית שתהיה חזקה: **גדולים** לא גרסינן: **סיוד.** טיח בסיד: **כיור.** ציורין מחוקין על הקיר: **וכמה.** הוי ייפוי להחזיק: **וכנגד הפתח.** דרך כניסת פתח הבית בכותל שכנגדו דשם נראה יותר לנוי אבל במקום אחר טפי מאמה בעי: **הא מילתא.** דלקמן אמר לן רב ששת מדעתא: **ואנהרינהו לעיינין ממתניתא.** והאיר עינינו להבין לנו ראיה לדבריו ממתניתא דלקמן: **המציע מצעות.** בנכסי הגר קנה ואף על גב דלא הייהו נעל וגדר ופרך שלא מיקן שום מיקון בקרקע אלא שהבה גופו מן הקרקע שמשמשו הקרקע הוי חזקה. ונראה בעיני דמהכא ילפינן דנפקא לן קרקע נקנה בחזקה בקדושין [שם.] מהאי קרא ושנו בעריכים אשר תפשתם בישיבה ועוד מדכתיב וירשתם אותה וישבתם בה [דברים יא] במה ירשתם בישיבה והייהו בכולל ישיבה כשאוכב על הקרקע: **כילד בחזקה.** לעבד כנעני דתנן בקדושין [שם:] שנקנה בחזקה קאי: **נעל לו.** עבד לרבו שאינם העבד לרבו הוא חזקה וכן כולן. אף הציע מצעות שמשמשו הקרקע קנה: **והנעילו.** היינו נעל לו מנעלו דריסת ואגב שיטפא דהלביש אמר נמי הנעילו: **גרדו.** כמו ויקח לו מרט להתגרד בו (איוב ב): **והגביהו קנאו.** לקמיה מפרש מי הגביה למי: **אמר ר"ש כו'.** לקמיה מפרש: **מאי קאמר.** הגביהו דקאמר ת"ק מי הגביה למי ומאי קמהדר ליה ר"ש דלפוס ריהטא משמע דהיינו ת"ק: **הגביה העבד לרבו.** כגון שהיה צריך להגבהה זו כגון להעלותו למטתו קנאו לעבד בהגבהה זו שהרי שימש לרבו שנסמך עליו והיינו דומיא דהציע בנכסי הגר דכיון שנסמך ונשען בשכיבתו על הקרקע קנאה: **הגביה רבו לו לא קנאו.** דלא שייכא הגבהה כי אם במעלעלי שאין דרך להגביה בני אדם: **לא תהא חזקה.** דהנעיל והלבים והרחיץ והפשיט גדולה מהגבהת רב לעבד וקנה רב לעבד שהרי הגבהה חמורה היא דקונה אפילו בדשות מוכר מה שאין כן במשיכה ומסירה וגם קונה בדשות הרבים וכסימטא: דשדא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com